

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2009/18 (Siyasi Parti Mali Denetimi)

Karar Sayısı:2013/124

Karar Günü:11.12.2013

R.G. Tarih-Sayı:08.01.2014-28876

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Yüce Diriliş Partisi 2008 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Yüce Diriliş Partisi 2008 yılı kesin hesabının ilk incelemesi sonucunda, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine 11.12.2013 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Yüce Diriliş Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2008 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren Raportör Zekeriya AYDIN tarafından hazırlanan esas inceleme raporu, Anayasa ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde, Partinin 2008 yılı gelirleri toplamının 62.225,55 YTL, giderleri toplamının 39.813,18 YTL olduğu ve 22.412,37 YTL'nin kasa ve banka mevcudu olarak 2009 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

Partinin 2008 yılı kesin hesabının, Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun 24.6.2009 gün ve 29 sayılı kararı ile kabul edilerek onaylandığı görülmüştür.

Bu itibarla, Yüce Diriliş Partisinin 2008 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle Partinin 2008 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezinin gelirleri 38.375,49 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 1.000 YTL'si üye yıllık aidatından, 14.270 YTL'si bağış ve yardımlardan, 23.105,49 YTL'si geçen yıldan devreden nakitten oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezinin 2008 yılı muhasebe kayıtlarının tutulduğu işletme defteri Çankaya İlçe Seçim Kurulu tarafından 7.6.2007 tarihinde mühürlenmiş ve onaylanmıştır.

Yüce Diriliş Partisi 2008 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Esas Sayısı:2009/18 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı:2013/124

Partinin Eskişehir ve İstanbul il örgütleri gelirleri 23.850,06 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 4.000 YTL'si üye yıllık aidatından, 18.715,38YTL'si bağış ve yardımlardan, 1.134,68 YTL'si geçen yıldan devreden nakitten oluşmaktadır.

Partinin Eskişehir ve İstanbul il örgütlerinin 2008 yılı kesin hesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezinin 2008 yılı giderleri 16.334,41 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 1.875,77YTL'si haberleşme giderleri, 554,60YTL'si basılı kağıt, kırtasiye ve büro giderleri, 9.200YTL'si kira giderleri, 1.769,46YTL'si ısıtma aydınlatma, su ve temizlik giderleri, 2.934,58YTL'si vergi, resim, harç, noter ve sigorta giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezinin 2009 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 22.041,08 YTL'dir.

Genel Merkezin 2008 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilen konu dışındaki giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2820 sayılı Kanun'un 70. maddesinde, “Siyasi partilerin giderleri amaçlarına aykırı olamaz.” ve aynı Kanun'un 75. maddesinde, “Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir.” hükümleri yer almıştır.

Parti görevlilerinin vergi yükümlülüklerini zamanında yapmamaları sonucu oluşan gecikme zammı ile pişmanlık zammının Parti bütçesinden ödenme nedeni sorulmuştur.

Gecikme Zammı ve Cezalara İlişkin Liste

Yevmiye tarih ve no	Alındının Tarih ve Nosu	Mahiyeti	Tutarı
7.3.2008/5	7.3.2008/350	Gelir vergisi stopaj ve damga vergisi gecikme zammı	40,44
8.4.2008/7	8.4.2008/900	Pişmanlık zammı	39,38

Toplam.....79,82

Parti yetkilileri, “İlgililer cezaları da aslıyla birlikte partiden tahsil etmektedirler. Parti kusuru olan görevliyi tespitte zorluk çekeceğinden ilgililerden zaten yeterince aldığı bağışlarla ödemektedirler. Yöneticiler ve parti görevlileri, hususiyle bu cezalar için belirtmemekle beraber, bu ve benzeri masraflar ve zaten bütün masraflar için yeteri kadar bağışta bulunmaktadırlar.” şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkililerinin ödemelerin zamanında yapılması için gerekli tedbirleri almaları gerekir. Parti görevlilerinin yükümlülüklerini zamanında yapmamaları sonucu oluşan pişmanlık zammı ve gecikme zammından Parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkânı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır. Bu nedenle 79,82 YTL'nin Hazineye gelir kaydedilmesi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT ile M. Emin KUZ bu görüşe katılmamışlardır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Partinin Eskişehir ve İstanbul il örgütleri 2008 yılı giderleri 23.478,77 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 1.009,75 YTL'si haberleşme giderleri, 17.400 YTL'si kira giderleri, 967,06 YTL'si ısıtma aydınlatma, su ve temizlik giderleri, 3.455,64 YTL'si vergi, resim, harç, noter ve sigorta giderleri, 646,32 YTL'si satın alınan propaganda malzemesi giderlerinden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2009 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 371,29 YTL'dir.

Partinin Eskişehir ve İstanbul il örgütlerinin 2008 yılı kesin hesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Partinin 2008 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, taşınmaz mal ile değerli yüz Yeni Türk Lirasını aşan taşınır mal, menkul kıymet ve hak edinilmediği anlaşılmaktadır.

IV- SONUÇ

Yüce Diriliş Partisi 2008 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

1- Partinin 2008 yılı kesin hesabında gösterilen 62.225,55 YTL gelir, 39.813,18 YTL gider ile 22.412,37 YTL kasa ve banka mevcudu devrinin Hazineye gelir kaydedilenler dışında kalan bölümünün eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna OYBİRLİĞİYLE,

2- 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak Parti amaçlarına uygun olmayan ve Parti tüzel kişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen 79,82 YTL karşılığı Parti malvarlığının 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 75. maddesi gereğince Hazineye gelir kaydedilmesine, Osman Alifeyyaz PAKSÜT ile M. Emin KUZ'un karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

11.12.2013 gününde karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Serruh KALELİ

Başkanvekili
Alparslan ALTAN

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Üye

Zühtü ARSLAN

Üye

M. Emin KUZ

KARŞIOY YAZISI

Yüce Diriliş Partisinin 2008 yılına ait hesaplarının denetiminde, parti görevlilerinin vergi ve diğer kanuni yükümlülüklerini zamanında yerine getirememeleri nedeniyle oluşan vergi, SGK prim gecikme zammı ve gecikme bedellerinin parti bütçesinden karşılanması, siyasi partiler yasasına uygun harcama kabul edilmeyerek, bunlara tekabül eden meblağın Hazineye irat kaydedilmesine karar verilmiştir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, bu karar uzun süreden beri istikrar kazanmış olan Anayasa Mahkemesi mali denetim kararlarına uygun ve müstakar içtihat doğrultusundadır.

Ancak bu uygulamanın yasaya her ne kadar şeklen uygunsa da hukuka uygun olmadığı, haksız sonuçlara yol açtığı, sürekli olarak mali gücü zayıf ve Devlet yardımı almayan partilerin aleyhine işlediğinin, bu haliyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11. maddesindeki siyasi parti kurma hakkını da kapsayan dernek kurma özgürlüğünü, Anayasa'nın 68. maddesindeki siyasi partilerde siyasal hayata katılım hakkını haleldar eder bir niteliğe büründüğünün siyasi parti mali denetimlerinde tevali eden uygulama sonucunda belirginlik kazandığı kanaatiyle, yasa gereği

yapılacak ödemelerin zamanında yapılamamasından doğan gecikme zamlarının ayrıca partiden ceza olarak alınmasına (Hazineye irat kaydedilmesine) ilişkin karara katılmıyorum.

Yukarıda açıkladığım genel hukuka aykırılık nedenlerine ilaveten, gecikme cezaları oranında parti malvarlığının Hazineye irat kaydedilmesi şu nedenlerle de haksızdır:

1- 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 75. maddesinin dördüncü fıkrasında, Anayasa Mahkemesinin denetimi sonunda siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya “kanuna uygun olmayan gelirler ve giderler” dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar vereceği öngörülmüştür. Gecikme ceza ve bedelleri kanunlara göre ödenmesi zorunlu olan, ödenmemesi halinde daha ağır yaptırımlara ve kamu alacaklarının tahsili usulüne göre takibata yol açacak, er-geç ilgisinden tahsil edilebilecek yükümlülüklerdir. Bunların yerine getirilmesi, yasalara uymaktan ibaret olup, “kanuna uygun olmayan harcama” olarak nitelenmeleri mümkün değildir.

2- Hazineye irat kararlarında, gecikme zam ve cezalarından parti tüzel kişiliğinin sorumlu olmadığı belirtilmekte ise de, bu meblağların parti tüzel kişiliğinin sorumluluğunda olduğuna kuşku bulunmamaktadır. Çünkü, gecikmeye rağmen ödenmeme halinde takibata uğrayacak olanın parti yönetici veya görevlileri değil, parti tüzel kişiliği olduğu açıktır. Yöneticilerin kısıtlı mali imkanlarını farklı bazı siyasi faaliyetlere öncelik vererek kullanmaları, bu amaçla vadesi gelen ödemeleri bir süre ertelemeleri, bu yükümlülüklerini gecikme zammını ödeyerek daha sonra gerçekleştirmek yönünde takdir hakkını kullanmaları, yasaya aykırılık olarak değerlendirilemeyeceği gibi, Anayasa Mahkemesinin parti yöneticilerinin günlük işleyişe ilişkin kararlarının doğruluğunu ve yerindeliğini denetleme gibi bir görevi ve yetkisi de bulunmamaktadır.

3- Benzeri durumda olan gerçek ve tüzel kişiler, kanuni ödemelerini zamanında yapmamaktan dolayı sadece kanunlarda öngörülen cezaları öderken, siyasi partilerin ayrıca bir de irat kaydetme cezasıyla karşılaşmaları Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan eşitlik ilkesine de aykırıdır. Siyasi Partilerin durum ve konumlarındaki farklılık nedeniyle gerçek ve tüzel kişilerle aralarında eşitlik karşılaştırması yapılamayacağı her ne kadar öne sürülebilirse de, bu takdirde siyasi partilerin diğer kişilere oranla niçin daha korumasız ve aleyhte bir konumda bulunacaklarının demokratik toplum gerekleri ve ölçülülük ilkesi karşısında haklı bir nedeni gösterilemez.

Üye

Osman Alifeyyaz
PAKSÜT

KARŞIOY GEREKÇESİ

Yüce Diriliş Partisi'nin 2008 Yılı Kesinhesabının incelenmesi sonucunda, Kesinhesapta gösterilen giderlerden 79,82 YTL gecikme ve pişmanlık zammının Parti tüzel kişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulünün mümkün görülmediği gerekçesiyle Hazineye gelir kaydedilmesine karar verilmiştir.

Kararın bu kısmına ilişkin gerekçede “...Parti görevlilerinin yükümlülüklerini zamanında yapmamaları sonucu oluşan pişmanlık zammı ve gecikme zammından Parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmadığı” ve “Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu” belirtilmiştir.

Esas Sayısı:2009/18 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı:2013/124

Siyasî partiler de dahil olmak üzere her tüzel kişinin, kendisini oluşturan, temsil eden ve yöneten gerçek kişilerden ayrı bir kişiliği bulunmakta ve bunun sonucu olarak tüzel kişilerin ayrı hakları, yükümlülükleri ve sorumlulukları söz konusu olmaktadır.

2820 sayılı Kanunun 70. maddesinde de bir siyasî partinin bütün giderlerinin, o siyasî parti tüzel kişiliği adına yapılacağı hükme bağlanmaktadır.

Diğer taraftan, vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu terettübeden gerçek veya tüzel kişiler mükellef olarak tanımlanmakta; gecikme ve pişmanlık zammı gibi asıl vergi borcundan kaynaklanan borçların da vergi yükümlüsüne ait olduğu kabul edilmektedir.

Siyasî partilerin vergi yükümlülüklerini zamanında ve gereği gibi yerine getirmemelerinden kaynaklanan pişmanlık ve gecikme zammından Parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkânının bulunmadığının ve bu ödemelerin Parti görevlilerinin kişisel sorumlulukları kapsamında olduğunun kabulü hâlinde, siyasî partilerin bu fer'i borçları ödemelerinin gerekmediği ve vergi dairesinin gecikmeden sorumlu gerçek kişileri bularak söz konusu zam ve cezaları bunlardan tahsil etmesinin gerektiği sonucuna varılır. Böyle bir sonuca varılması, başka bir ifadeyle söz konusu zamların vergi mükellefi olmayan gerçek kişiler adına ödenmesi, belgelendirilmesi ve Parti kayıtlarında gider olarak gösterilememesi vergi usulü açısından da, muhasebe ilkeleri açısından da isabetli görünmemektedir.

Diğer taraftan, bu sonuç, Parti tüzel kişiliğinin mükellefi olduğu vergiden kaynaklanan pişmanlık ve gecikme zammını ödemesinin, aynı miktarda Parti malvarlığının Hazineye gelir kaydedilmesi suretiyle ikinci defa Parti tüzel kişiliğinden tahsil edilmesini gerektirdiği anlamına gelmektedir. Başka bir anlatımla, varılan sonuç, Parti tüzel kişiliğinin malî yükümlülüklerini zamanında yerine getirmemesinden kaynaklanan borçlarını ödememesi gerektiği; ödediği takdirde 2820 sayılı Kanuna göre bu miktarda mal varlığının Hazineye gelir kaydedileceği anlamına gelir. Kuşkusuz kanun koyucunun böyle bir sonucu amaçladığı söylenemez.

Söz konusu gecikmenin Partinin malî imkânsızlıklarından mı, Parti görevlilerinin ihmalinden mi kaynaklandığı ve bir ihmal söz konusu ise Parti tarafından bunların sorumlularına rücu edilip edilmediği hususları Anayasa Mahkemesince yapılacak malî denetimin kapsamı dışında olmalıdır. Anayasanın 69. maddesi ile 2820 sayılı Kanunun 74. ve 75. maddelerine göre Anayasa Mahkemesinin bu denetimi kanuna uygunluk denetimidir ve siyasî partilerin gelir ve giderleri yönünden yapılacak denetimin yerindelik denetimini içerecek şekilde yapılmaması gerekir. Ayrıca 75. madde, kanuna uygunluk denetiminde, kanuna uygun olmayan gelir ve giderlerin Hazineye gelir kaydedileceğini hükme bağladığından, kanun uyarınca ödenen pişmanlık ve gecikme zamlarının Hazineye gelir kaydedilmesi mümkün değildir.

Bu sebeplerle, Kararın 79,82 YTL karşılığı Parti malvarlığının Hazineye gelir kaydedilmesine ilişkin bölümüne katılmıyorum.

Üye

M. Emin KUZ